

Arkivsak-dok. 201818894-1
Saksbehandler Ole Tronstad

Saksgang	Møtedato	Utvalgssaksnr
Fylkesutvalget	15.02.2018	57/18
Fylkesting	28.02.2018	
Hovedutvalg for kultur	13.02.2018	4/18
Hovedutvalg for næring	13.02.2018	5/18
Hovedutvalg for transport	13.02.2018	
Hovedutvalg for veg	13.02.2018	3/18
Hovedutvalg for utdanning	13.02.2018	6/18

Høringsuttalelse til rapport fra ekspertutvalg: Regionreformen. Desentralisering av oppgaver fra staten til fylkeskommunene

Fylkesrådmannens innstilling:

Fylkestinget er enig i de prinsipper og vurderinger som ekspertutvalget har lagt til grunn i sin rapport for overføring av oppgaver

De oppgavene som anbefales overført vil styrke fylkeskommunenes mulighet til å lykkes som regionale samfunnsutviklere.

Forslaget vil desentralisere makt, tydeliggjøre politisk ansvar og utvikle fylkesdemokratiet.

I tillegg vil fylkestinget bemerke:

Det hadde vært en fordel om oppgavene med veilednings- og mobiliseringsrolle innenfor matproduksjon, Inn på tunet og bygdeutvikling ble overført til fylkeskommunene.

Dette arbeidet kunne da lettere bli sett i sammenheng med øvrig næringsutviklingsarbeid.

Et samlet ansvar for skoleskyss, kollektivtransport og helsetransport til fylkeskommunene vil kunne gi samordningsgevinster og mere brukervennlige løsninger. Spesielt med tanke på at det nå utvikles mobilitetssystemer som kan være tverrsektorielle.

Når det gjelder videre utredning av framtidig eierskap til de offentlige sykehusene, vil fylkestinget påpeke at regional samhandling mellom sykehusene og primærhelsetjenesten er helt grunnleggende for en velfungerende helsesektor. Hensynet til regional samfunnsutvikling tilsier at helsesektoren må integreres i de nye regionale fylkesplanene.

Vedlegg:

Nummererte vedlegg som følger saken:

1. Rapport fra ekspertutvalg: Regionreformen av 1.2.2018

Andre refererte dokumenter i saken:

- Sak 6/15 i fylkestinget i NTFK
- Sak 15/15 i fylkestinget i STFK
- Sak 10/16 i Fylkesutvalget i STFK
- Sak 6/16 i Fylkesrådet i NTFK
- Sak 9/16 i Fellesnemnda
- Sak 72/17 i Arbeidsutvalget for fellesnemnda

Bakgrunn:

Rapporten er utarbeidet av et ekspertutvalg nedsatt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet våren 2017 som følge av anmodningsvedtak i Stortinget våren 2016. Utvalget har hatt som mandat å vurdere overføring av ytterligere oppgaver og ansvar fra staten til de nye fylkeskommunene, med oppmerksomhet mot ansvar, oppgaver og myndighet som støtter opp under fylkeskommunens samfunnsutviklerrolle. Generalistkommuneprinsippet er lagt til grunn for arbeidet, samt at oppgavefordelingen bør ivareta hensynet til brukerne, lokalt selvstyre og deltakelse, samt nasjonale mål.

Utvalget tolker Stortingets vedtak om regionreformen som et svar på to utfordringer. For det første har det de siste årene skjedd en betydelig vekst og oppdeling i den statlige forvaltningen, særlig i direktoratene og direktoratsliknende enheter. Dette har gitt en sektorisertforvaltning med lavere grad av samordning enn ønskelig. For det andre vil mange kommuner etter første fase av kommunereformen fortsatt ha få innbyggere. Fylkeskommunene har et potensial til å forsterke sin rolle som partner og veileder for kommunene – blant annet i form av fagkompetanse og som deltaker i kommunenes utviklings- og planarbeid.

Det er i tillegg en utfordring at fylkeskommunenes legitimitet, og interessen for fylkesdemokratiet, er noe lavere enn interessen for kommunedemokratiet og våre nasjonale demokratiske institusjoner. Dette har sammenheng med at fylkeskommunene har hatt få oppgaver som har avspeilet konfliktdimensjonene i norsk politikk. Skal fylkeskommunen oppnå økt politisk oppmerksomhet, må de nye oppgavene i større grad enn tidligere reflekteresentrale politiske konfliktdimensjoner og ha betydning for innbyggerne.

Utvalget har videreutviklet Oppgavefordelingsutvalgets retningslinjer for fordelingen av oppgaver mellom forvaltningsnivåene¹ og vurdert oppgaver og ansvar etter følgende fem retningslinjer:

1. Oppgaver bør legges så nært innbyggerne som mulig, men på et så høyt nivå som nødvendig for å sikre en kostnadseffektiv oppgaveløsning
2. Det myndighetsorgan som er tillagt ansvar og beslutningskompetanse for en oppgave, skal også ha fagmiljøet tilknyttet oppgaven og ansvaret for å finansiere utgiftene til oppgaveløsningen

Trøndelag fylkeskommune

3. Oppgaver som krever utøvelse av politisk skjønn og vurdering bør legges til folkevalgte organer
4. Oppgaver som krever stor grad av samordning, og/eller oppgaver som har store kontaktflater med hverandre, bør legges til samme forvaltningsorgan
5. Oppgaver som av ulike årsaker ikke skal la seg påvirke av lokalpolitiske forhold, bør være et statlig ansvar. Staten bør ha ansvaret for oppgaver som forutsetter et nasjonalt helhetsgrep for god oppgaveløsning

Utvalget er enig med flertallet i Stortinget i at oppgavefordelingen må endres for å løse grunnleggende samfunnsutfordringer landet står overfor på en bedre måte enn i dag. Utgangspunktet for utvalgets vurderinger er derfor at overføring av oppgaver skal bidra til tydeligere ansvarsfordeling, mer effektiv ressursbruk og bedre tjenester til innbyggere og næringsliv.

Dagens samfunnsutfordringer er grense- og sektoroverskridende. Det stilles krav til omstilling i næringslivet, innovasjon i offentlig sektor, integrering, kutt i klimagassutslipp og tilpasning til nye klima- og miljøvilkår. Innbyggere og næringsliv har behov for tjenester og tilrettelegging fra flere forvaltningsnivåer og sektorer. Nasjonal, regional og lokal politikk og forvaltning må virke sammen. Å samle oppgaver i ett folkevalgt organ og én administrasjon, vil legge til rette for mer koordinert offentlig virkemiddel- og ressursbruk i forvaltningen.

Utvalget mener representativitet, deltakelse og åpenhet er grunnleggende demokratiske verdier som kan styrkes gjennom å flytte oppgaver fra staten til fylkeskommunen. Overføring av oppgaver fra stat til fylkeskommune vil bidra til at makten fordeles i samfunnet og til at interessen for fylkesdemokratiet kan styrkes. Fylkeskommunen må ha klart definerte oppgaver, og de veivalgte fylkeskommunen gjør må ha relevans og konsekvenser for innbyggere og næringsliv.

Utvalget mener regionreformen og ny fylkesstruktur legger grunnlag for en substansiell oppgaveoverføring til fylkeskommunen. Regionreformen legger dermed grunnlag for at sentrale oppgaveområder for samfunnsutviklingen i ulike deler av landet bedre kan ses i sammenheng og underlegges politisk diskusjon nærmere de som berøres av prioriteringer og tiltak.

Tidligere behandlinger i Nord og Sør-Trøndelag fylkeskommune og i fellesnemnd

I NTFK og STFK samt i fellesnemnda er det i flere år arbeidet med søknader og uttalelser angående flere oppgaver til regionalt nivå.

Saksoversikt:

Sak 6/15 i fylkestinget i NTFK

Sak 15/15 i fylkestinget i STFK

Sak 10/16 i Fylkesutvalget i STFK

Sak 6/16 i Fylkesrådet i NTFK

Sak 9/16 i Fellesnemnda

Sak 72/17 i Arbeidsutvalget for fellesnemnda

Følgende vedtak ble fattet av Fylkesutvalget i STFK i sak 10/16:

- «1. Fylkesutvalget slutter seg til de vurderinger og de oppgaver som vedlagte notat om framtidige oppgaver innenfor regionalt folkevalgt nivå peker på
2. Notatet oversendes KMD for gjennomgang og eventuell drøfting før endelig søknad utformes og oversendes til behandling

Trøndelag fylkeskommune

3. Det vises til vedtak i KS hovedstyre den 12.12.2014, samt fylkestingenes vedtak i sak 6/15 i NTFK og sak 15/15 i STFK angående prinsipper for et framtidig folkevalgt nivå. I samsvar med disse vedtak fremmes det med dette en forberedende søknad til KMD om å få overført oppgaver fra staten innen bl.a. følgende områder:

- a) Statens vegvesens regionapparat
- b) Kulturrådet og tildelinger til regionale formål fra Kulturdepartementet
- c) Kjøp av regionale jernbanetjenester
- d) Deler av Forskningsrådets programmer
- e) Konesjonsoppgaver og veiledningsoppgaver fra NVE og annen naturressursforvaltning av regional karakter
- f) Miljø/klima
- g) Landbruk
- h) Prosjektskjønnsmidler

Pkt. 10, Bufetat, i notatet endres til:

Fylkestingene i begge fylkene mener at de deler av Bufetats oppgaver som ikke kan legges til kommunene, bør overføres til det regionale folkevalgte nivå. «

I Fylkesrådets sak 6/16 i NTFK er vedtaket innholdsmessig likt punktene a til h fra fylkesutvalget.

I fellesnemnda sak 9/16 ble følgende vedtak fattet:

- «1. Fellesnemnda gir prosjektleder fullmakt til å søke departementet om overføring av ansvar for regionale næringsprogram for landbruket til Trøndelag fylkeskommune som en forsøksordning i hht Forsøksloven (Lov om forsøk i offentlig forvaltning).
2. Fellesnemnda gir prosjektleder fullmakt til å søke departementet om at Trøndelag fylkeskommune overtar ansvaret for Forskningsrådets regionsatsing som en forsøksordning i hht Forsøksloven allerede fra 2018. Regionsatsingen skal forvaltes som en del av Regionale forskingsfond.
3. Fellesnemnda ber prosjektleder jobbe aktivt for flytting av vesentlige deler av Kulturrådets virksomhet til Trøndelag.»

Fellesnemndas arbeidsutvalg ga i sak 72/17 innspill til ekspertutvalget. Innspillene bygget opp under tidligere vedtak i fylkeskommunene om oppgaveoverføring.

Ekspertutvalgets anbefalinger er i stor grad sammenfallende med de anbefalinger som er gitt i tidligere behandlinger i fylkeskommunale organ i Trøndelag.

Faktiske opplysninger:

Utvalgets forslag

Utvalgets tilnærming er å bygge opp under de oppgaver og roller fylkeskommunene allerede har som tjenesteyter, samfunnsutvikler, planmyndighet og som bindeledd i forvaltningen, og mener det er særlig tre store politikkkfelt der fylkeskommunene bør ha oppgaver og handlingsrom til å bygge opp en sterk og tydelig regional politikk. Politikken og prioriteringene innen disse feltene er avgjørende for samfunnsutviklingen i det enkelte fylke og krever tilpasning til regional kontekst og forutsetninger. Dette er knyttet til:

- arealbruk, naturverdier, miljø/klima og samferdsel,
- virkemidler for næringsutvikling og kompetanse, og

Trøndelag fylkeskommune

– virkemidler og tjenesteoppgaver som er viktige for folks helse, trivsel og levekår.

Utvalget foreslår følgende oppgaveoverføringer til fylkeskommunen:

Næring, kompetanse og integrering

– Oppdragsgiveransvar for minst halvparten av det offentliges midler som i dag forvaltes av Innovasjon Norge. Eierandel i Innovasjon Norge på mellom 50 og 66 prosent.

– Ansvar for oppgavene og virkemidlene som i dag ligger til Siva. Siva nedlegges.

– Ansvar for om lag halvparten av det offentliges innsats for næringsrettet forskning som i dag ligger til Forskningsrådet. Midlene forvaltes etter modell av Regionale forskingsfond.

– Ansvar for Regionalt næringsprogram som i dag ligger til fylkesmannen. Midlene til investeringer og bedriftsutvikling i landbruket (IBU-midlene) overføres fra Landbruks- og matdepartementet til fylkeskommunene som gir oppdrag til Innovasjon Norge.

– Ansvar for oppgavene og virkemidlene som i dag ligger til Distriktsenteret. Distriktsenteret nedlegges.

– Ansvar for om lag halvparten av midlene over tilskuddsordningen *Arktis 2030* som involverer nordnorske aktører overføres til fylkeskommunene i Nord-Norge. Ansvar ligger i dag til Utenriksdepartementet. Utvalget mener staten bør vurdere å gi fylkeskommunene i Nord-Norge et mer aktivt og formelt ansvar for å delta og forberede møter i Arktisk Råd.

– Ansvar for oppgavene og virkemidlene knyttet til karriereveiledning som i dag ligger til Kompetanse Norge og NAV.

– Ansvar for å legge til rette for å finansiere opplæring og utdanningstiltak som ikke er finansiert over ordinære bevilgninger til universiteter og høyskoler eller over fylkeskommunenes budsjetter til videregående opplæring og fagskoler. Det omfatter blant annet ansvar for ulike tilskudd som i dag ligger til Kompetanse Norge. Nasjonale oppgaver i Kompetanse Norge kan overføres til Utdanningsdirektoratet. Kompetanse Norge nedlegges.

– Ansvar for store deler av oppgavene som i dag ligger til IMDi, herunder veiledning av kommunene, utbetaling av tilskudd til kommunene, kompetansetiltak og bosetting. Utbetaling av integreringstilskuddet og gjenværende oppgaver av nasjonal karakter kan overføres til ansvarlig departement. IMDi nedlegges.

Samferdsel

– Ansvar for kjøp av fylkesinterne togruter og kjøp av togruter mellom henholdsvis Østfold/Akershus/Buskerud, Telemark/Vestfold, Hedmark/Oppland og Oslo, som i dag ligger til Jernbanedirektoratet. Ansvar for grenseoverskridende togruter forutsetter et nært samarbeid mellom fylkeskommunene, for eksempel ved at Østfold, Akershus og Buskerud tar et vertskommuneansvar som det største jernbanefylket.

– Ansvar for forvaltning av tilskudd til utbygging av bredbånd som i dag ligger til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet.

Klima, miljø og naturressurser

Trøndelag fylkeskommune

- Ansvar for klima- og miljøoppgavene som i dag ligger til fylkesmannen, med unntak av forurensingsområdet og oppgaver knyttet til kontroll, tilsyn og klage.
- Fylkeskommunene får et regionalt samordningsansvar på klimaområdet knyttet til oppfølgingen av klimaloven.
- Myndighet til å fatte vedtak om konsesjon til utbygging av vannkraft på 1-10 MW og vindkraft over 1 MW/fem turbiner som i dag ligger til NVE. Fylkeskommunene kan benytte NVE i saksbehandlingen.

Kultur og kulturminnevern

- Ansvar for prosjektmidler og driftsstøtte til institusjoner og arrangementer av lokal eller regional karakter og som i dag ligger til Norsk Kulturråd.
- Ansvar for samtlige institusjoner innenfor kapittel 323 *Musikk og scenekunst*, post 60 *Landsdelsmusikerne i Nord-Norge*, post 71 *Region-/landsdelsinstitusjoner* og post 73 *Region- og distriktsopera* som i dag ligger til Kulturdepartementet. Fra post 70 under samme kapittel overføres Den Nationale Scene og Bergen Filharmoniske Orkester. Flertallet av tilskuddene som finansieres over post 78 under samme kapittel, foreslår også overført.
- Ansvar for flertallet av museer som finansieres over kapittel 328 *Museum og visuell kunst*, post 70 *Det nasjonale museumsnettverket*. Flertallet av tilskudd som i dag finansieres over post 78 under samme kapittel, foreslås også overført.
- Ansvar for investeringsmidler tilhørende ovennevnte institusjoner innen musikk, scenekunst og museum som i dag ligger til Kulturdepartementet (kapittel 322 *Bygg og offentlige rom*, post 70 *Nasjonale kulturbygg*).
- Ansvar for forvaltning av spillemidler til kulturbygg, Den kulturelle skolesekken, Musikkutstyrsordningen, Ordningen for innkjøp av musikkinstrumenter, Aktivitetsmidler kor, Krafttak for sang og Ordningen for historiske spill som i dag ligger til Kulturdepartementet.
- Ansvar for forvaltning av spillemidler på biblioteks-, arkiv- og museumsfeltet som i dag ligger til Nasjonalbiblioteket, Arkivverket og Kulturrådet. Spillemidlene til idrettsanlegg i kommunene foreslås fordelt direkte til fylkeskommunene uten forutgående behandling i Kulturdepartementet.
- Ansvar for hovedmengden av førstelinjeoppgaver på kulturminnefeltet som i dag ligger til Riksantikvaren. Ansvar for relevante tilskuddsordninger foreslås lagt til fylkeskommunene.

Helse og levekår

- Ansvar for folkehelseoppgavene som i dag ligger til fylkesmannen, med unntak av oppgaver knyttet til tilsyn. Ansvar for tilskuddsordninger med relevans for lokalt og regionalt folkehelsearbeid som i dag ligger til Helsedirektoratet og fylkesmannen.
- Ansvar for pedagogiske-psykologiske støttetjenester (PPT) som i dag ligger til Statped, og overtar ansvaret for veiledning og støttetjenester overfor kommunene. Ansvar for statens spesialskole i Skådalen foreslås overført til Oslo kommune som må ivareta et landsdekkende tilbud. Øvrige oppgaver i Statped kan overføres til Utdanningsdirektoratet. Statped nedlegges.
- Ansvar for barnevernsinstitusjoner, fosterhjem og adopsjon som i dag ligger til Bufetat. Ansvar for omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere under femten år forblir statlige. Bufetat legges ned. Bufdir beholdes som fagdirektorat for barnevernet.
- Ansvar for familievernet som i dag ligger til Bufetat.

Utvalgets forslag innebærer at fylkeskommunen får forvaltningsansvar for relevante tilskudds- og prosjektmidler innenfor de oppgaveområdene som foreslås overført, og som i dag er lagt til departementer, direktorater og fylkesmannen.

Trøndelag fylkeskommune

Utvalgets forslag medfører nedleggelse av fem statlige institusjoner: IMDi, Kompetanse Norge, Statped, Distriktssenteret og Siva. I tillegg medfører det nedleggelse av Bufetat. Flere av oppgavene til departementer og direktorater som oppdragsgiver, fagorgan og/eller forvalter reduseres vesentlig.

Utvalget støtter regjeringens forslag til tiltak for å styrke regional planlegging som virkemiddel.

Videre foreslår utvalget:

- å tydeliggjøre og forankre statens plikt til deltakelse og oppfølging av regionale planer i plan- og bygningsloven.
- å vurdere hvordan fylkesmannen kan innta en tilsynsrolle overfor statlige etater med hensyn til faktisk deltakelse i planprosesser og oppfølging i tråd med plan- og bygningsloven.
- å utvikle fastere prosedyrer for å sette samfunns mål for KVV-arbeidet i den innledende idéfasen i KS-systemet, og for tilsvarende prosesser for vurdering av andre store statlige investeringer.
- at regionale planbestemmelser videreutvikles og formidles som et virkemiddel for en langt større bredde av temaer enn hvordan det brukes i dag.
- at det i plan- og bygningsloven åpnes for at fylkeskommunen (etter anmodning fra aktuelle kommuner eller pålegg fra staten) i tillegg til staten kan tre inn i myndigheten til kommunestyret og utarbeide plan etter bestemmelsene for kommunal plan med juridisk bindende virkning.
- at staten aktivt bruker muligheten til å gi tydelige nasjonale forventninger til regional planlegging som virkemiddel for gjennomføring av nasjonal politikk.

Utvalget foreslår at ansvar for planjuridisk veiledning av kommunene som i dag ligger til fylkesmannen, overføres til fylkeskommunene. Utvalget mener det er viktig å gjennomgå sektorlover med sikte på bedre harmonisering til plan- og bygningsloven.

Utvalget mener regionreformen legger grunnlag også for ytterligere utredning av endringer:

- Det bør utredes overføring av barnevernsoppgavene som i dag ligger til kommunene, til fylkeskommunen.
- Det bør utredes overføring av ansvar for tilskuddsordningene innenfor arbeidsmarkedsopplæringen og bedriftsintern opplæring som i dag ligger til NAV, til fylkeskommunene.
- Staten bør kartlegge dagens tilsyns- og klagehemler overfor fylkeskommunen med sikte på en reduksjon av antall hjemler og sterkere ansvarliggjøring av fylkeskommunen.
- Spørsmålet om organiseringen av sykehusene bør vurderes på nytt, der en fylkeskommunal modell inkluderes i utredningen.

Finansieringen av fylkeskommunen

Utvalget mener fylkeskommunen i hovedsak bør finansieres av frie inntekter (skatteinntekter og rammetilskudd). I en overgangsperioden kan det være aktuelt at midlene kan fordeles særskilt (over den såkalte tabell c i grønt hefte).

Øremerkede ordninger og tilskuddsmidler bør innrettes slik at fylkeskommunene, innenfor hovedformålet med ordningene, får en større grad av frihet til å prioritere og målrette ordningene til regionale behov.

Det understrekes likevel at endringer i rammetilskuddet basert på befolkningsgrunnlag vil gi et skjevt utgangspunkt ved overføring av finansieringsansvaret av kulturinstitusjonene ettersom dette må justeres i forhold

Trøndelag fylkeskommune

til hvor de faktisk er lokalisert. Dette basert på at alle fylker ikke har institusjoner som omfattes av endringen.

Drøftinger:

Tiltak for å styrke regional planlegging som virkemiddel

For å utvikle den regionale samfunnsutviklerrollen støtter utvalget regjeringen politikk på dette området. Det er viktig å understreke at regionen selv er best på å gi strategisk retning, mobilisere og samordne i egen region. Virkemidlene som staten stiller til disposisjon for en region må samordnes bedre for å gi best mulig uttelling. Det er fylkene som kjenner de regionale behovene best og kan bidra til et mer treffsikkert regime.

I dette ligger en tydeliggjøring og forankring av statens plikt til deltakelse og oppfølging av regionale planer i plan- og bygningsloven. Her må det vurderes hvordan fylkesmannen kan innta en tilsynsrolle overfor statlige etater med hensyn til faktisk deltakelse i planprosesser og oppfølging i tråd med plan- og bygningsloven.

Det vises også til at regionale planbestemmelser videreutvikles og formidles som et virkemiddel for en langt større bredde av temaer enn hvordan det brukes i dag, at det i plan- og bygningsloven åpnes for at fylkeskommunen (etter anmodning fra aktuelle kommuner eller pålegg fra staten) i tillegg til staten kan tre inn i myndigheten til kommunestyret og utarbeide plan etter bestemmelsene for kommunal plan med juridisk bindende virkning og at staten aktivt bruker muligheten til å gi tydelige nasjonale forventninger til regional planlegging som virkemiddel for gjennomføring av nasjonal politikk.

Utvalget foreslår at ansvar for planjuridisk veiledning av kommunene som i dag ligger til fylkesmannen, overføres til fylkeskommunene. Utvalget mener det er viktig å gjennomgå sektorlover med sikte på bedre harmonisering til plan- og bygningsloven.

Kommentar:

Det er positivt at det vises til den regionale planleggingen og fylkeskommunen som regional myndighet for å sikre retning, mobilisering og samordning med stat og kommuner. Dette gir større legitimitet for det regionale nivået og kan bidra til en bedre samordning av planer og virkemidler. At planjuridisk veiledning overføres fra fylkesmannen er positivt fordi juridisk planveiledning henger sterkt sammen med annen veiledning som fylkeskommunen har ansvar for i dag etter Plan- og bygningsloven. I tillegg er kan det oppstå situasjoner hvor fylkesmannen har innsigelse på en sak og få en klage på samme sak. Fylkesmannen er viktig på klage, kontroll og tilsynsoppgaver.

Ekspertutvalgets forslag innenfor områdene kompetanse, karriere, barnevern, integrering og tilrettelagt opplæring

Kompetansepolitikk

Kompetansepolitikken ligger i skjæringspunktet mellom utdannings-, arbeidsmarkeds-, integrerings-, nærings-, og regionalpolitikken. En mer systematisk regional koordinering av innsats og ressurser, gjennom regional strategi for kompetansepolitikk, vil kunne gi bedre måloppnåelse på området. Utvalget mener ansvaret for kompetansepolitikken, herunder ansvaret for å stimulere og koordinere etterspørselssiden i kompetansemarkedet og å tilpasse tilbudssiden, bør samles og kobles nærmere opp mot øvrige fylkeskommunale roller og oppgaver. Utvalget vil spesielt peke på merverdien av å knytte kompetansepolitikken nærmere ansvaret for videregående skole, fagskoler, forskning, nærings- og innovasjonspolitikken. Universiteter og høyskoler bør samarbeide tett med fylkeskommunene om utviklingen av relevante utdanningstilbud.

Karriereveiledning og fagskoler regionalt som en del av kompetansepolitikken

Utvalget foreslår at virkemidler og oppgaver knyttet til karriereveiledning regionalt overføres fra Kompetanse Norge og NAV til fylkeskommunene. Videre foreslår utvalget at fylkeskommunene får ansvar for å legge til rette for å finansiere opplærings- og utdanningstiltak som ikke er dekket over ordinære bevilgninger til universiteter og høyskoler eller over fylkeskommunenes budsjetter til videregående opplæring og fagskoler. Dette omfatter blant annet tilskudd til studieforbund, Kompetansepluss og tiltak innenfor livslang læring som i dag forvaltes av Kompetanse Norge.

Utvalget sier at tilbudet av fagutdanninger på videregående skoler og fagskoler må tilpasses arbeidslivets skiftende behov. Prosessen for å få godkjenning bør gå raskere. Fylkeskommunene bør i større grad kunne dimensjonere studieplasser i fagskolen. Utvalget mener også at tilskuddene innenfor arbeidsmarkedsopplæringen, bedriftsintern opplæring og støtte innenfor det ordinære utdanningssystemet for personer med nedsatt arbeidsevne, bør vurderes overført til fylkeskommunene.

Overføring av Statped sine PP-oppgaver

Utvalget foreslår å overføre Statpeds PP-oppgaver til fylkeskommunene. Dette som en del av intensjonen om at området skal ligge så nært innbyggere og brukere som mulig. Fylkeskommunene har allerede et nært samarbeid med kommunene. Det er blant annet faste regionale ledermøter mellom lederne i de kommunale PP-tjenestene der fylkeskommunen deltar.

Argumentasjonen om at fylkeskommunen vil ha oversikt over kommunenes og brukernes behov for PP-tjenester og utvikle samarbeidet i regionen synes hensiktsmessig. Statpeds tjenester spesialiserte og enkelte av brukergruppene til Statped er små. Det gjør det ikke hensiktsmessig å overføre oppgavene til den enkelte kommune.

En overføring av Statped til fylkeskommunene vil bygge opp under de PP-faglige miljøer fylkeskommunene allerede har. En slik endring støtter også opp under fylkeskommunenes øvrige ansvar for videregående opplæring. Det vil også kunne bidra til mer helhetlig tenkning og planmessighet for hele opplæringsløpet mot en hensiktsmessig sluttkompetanse.

Trøndelag fylkeskommune

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) sine oppgaver

Det har vist seg at det for mange kommuner er det vanskelig å sikre en god gjennomføring av introduksjonsprogrammet for flykninger. IMDi jobber i dag for at flere kommuner skal inkludere grunnskole og videregående opplæring i dette programmet. I tillegg forvalter IMDi flere tilskudd til integrering og bosetting. Sjøl om kommunene fortsatt skal ha hovedansvaret for integreringsarbeidet inn mot innvandrere og flykninger, vil det være mange fordeler ved å legge ansvaret som i dag ligger under IMDi til fylkeskommunen. Det vil blant annet bety at disse tjenestene bedre kan samordnes gjennom og med regionalpolitiske prioriteringer. Det vil også lettere sikre en bedre og mer direkte kobling mellom ulike nivå av opplæringen og andre deler av integreringsarbeidet.

Det er naturlig å støtte forslaget om overføring av ansvaret til fylkeskommunen for store deler av IMDi sine oppgaver i dag: Dette gjelder først og fremst veiledning og koordinering opp mot kommuner, utbetaling av tilskudd, kompetanseutvikling for berørte parter og oppfølging av kommuner for å sikre rask bosetting.

Kompetansepolitikken har en sentral rolle på integreringsområdet og utvalget foreslår å overføre kompetanserettede virkemidler for integrering til fylkeskommunene. Forslaget innebærer kartlegging av kompetanseutfordringene regionalt, herunder også flykningenes kompetanse. Utvalget sier videre at ansvaret for bosetting bør følge ansvaret for kompetansekartlegging og videregående opplæring og at veiledningsansvaret naturlig følger ansvar for bosetting og kompetansekartlegging.

En sterkere rolle på integreringsfeltet forsterker også fylkeskommunens samfunnsutviklerrolle ved at man kan se lokalsamfunnsutvikling, kultur og kompetanseområdene i sammenheng. Dette vil både gi økt kraft i arbeidet, men også innebære en betydelig forenkling for kommunene som viktigste aktør i integreringsarbeidet.

Barnevern

Bufetats ansvar for institusjoner og fosterhjem overføres fra staten til fylkeskommunene.

Videre foreslår utvalget at overføring av ansvaret fra kommunene til fylkeskommunene utredes, slik at fylkeskommunene kan se hele tiltakskjeden i barnevernet under ett. Dette vil kunne styrke og samle de små fagmiljøene i barnevernet.

Å samle både ansvaret for omsorgen og ansvaret for opplæringstilbudet under samme forvaltningsorgan gir oss større mulighet for en helhetlig tilnærming, forståelse og handlingsrom for å ivareta elevene under omsorg. det gjelder både behovet for omsorg men ikke minst for et godt opplæringstilbud basert på deres forutsetninger og behov.

Ved å ha ansvaret både for hvor eleven skal bo og hva slags opplæringstilbud eleven bør ha, vil gi oss det bedre utgangspunkt for å lykkes i større grad enn det vi gjør i dag når det gjelder økt gjennomføring av elever bosatt i institusjon.

Dette synes som en hensiktsmessig overdragelse. Fylkeskommunen har allerede ansvar for opplæringstilbudet for elever tilknyttet barnevernsinstitusjoner og har med det et utstrakt samarbeid med kommunene der institusjonen ligger. Det har vært en utfordring for både kommunene og fylkeskommunen at de ikke er involvert i planleggingen og etableringen av institusjonsplasser. Etablering eller endring rundt institusjoner får store ringvirkninger for de som har ansvaret for å yte tjenester til elevene institusjonene. Ved å kunne utvikle samarbeid mellom

Trøndelag fylkeskommune

fylkeskommunene og kommunene vil man i større grad kunne finne bedre og mer helhetlige løsninger for brukerne av barnevernstjenestene samt de som leverer tjenester til brukerne. Fylkeskommunen vil også kunne ta ansvaret for utvikling av kompetanse på institusjonen og bedre samordning mellom det som skjer inn mot opplæringsdelen for de

Kulturområdet

Konsekvenser for Trøndelag av utvalgets prinsipper:

Utvalget mener finansieringsansvaret for samtlige institusjoner innenfor post 60 Landsdelsmusikerne i Nord-Norge, post 71 Region-/landsdelsinstitusjoner og 73 Region- og distriktsopera bør overføres til fylkeskommunene. For Trøndelag gjelder dette:

- Trondheim Symfoniorkester
- Trøndelag Teater
- Turnéteatret i Trøndelag
- Opera Trøndelag

Utvalgets forslag innebærer dermed at man retter opp tidligere skjevheter ved at alle teater og symfoniorkester lokalisert utenfor Oslo behandles likt. I dag har to institusjoner i Bergen nasjonal status og dermed fullfinansiering fra staten (Harmonien og den Nationale scene fikk dette på begynnelsen av 1990 tallet). Etter fylkesrådmannens oppfatning har Trøndelag teater og Trondheim Symfoniorkester helt parallelle roller, men uten full statlig finansiering. Samtidig legger utvalget til grunn at kun noen få institusjoner (samtlige basert i Oslo) har et nasjonalt oppdrag. Rent prinsipielt kan det hevdes at flere av de større regioninstitusjonene har et nasjonalt oppdrag og dermed burde vært et statlig ansvar også finansielt. Men forslaget retter opp en skjevhet ved å sidestille alle. I tillegg foreslås at det store flertallet av tilskuddene som i dag finansieres over post 78

under samme kapittel, også bør overføres. Unntaket er tilskudd som går til institusjoner som

har et klart definert nasjonalt oppdrag.

For Trøndelag overføres følgende institusjoner:

- Teaterhuset Avant Garden
- TrondheimSolistene

Utvalget mener finansieringsansvaret for det store flertallet av museene som finansieres over

kapittel 328, post 70 Det nasjonale museumsnettverket, bør overføres til fylkeskommunene. For Trøndelag gjelder dette:

- Museene i Sør-Trøndelag
- Museet Midt
- Stiklestad Nasjonale Kultursenter

Kap. 322 Bygg og offentlige rom

I tillegg til de ovennevnte poster foreslår utvalget at de tilhørende investeringsmidlene til de

berørte institusjonene som i dag ligger under KUDs budsjett kapittel 322, post 70 Nasjonale

Trøndelag fylkeskommune

kulturbygg. For 2018 omfatter det nytt museumsanlegg ved Orkla industrimuseum.

Kulturrådet:

Deler av Kulturrådets midler (Norsk Kulturfond) både hva gjelder prosjektmidler og driftsstøtte til institusjoner og arrangementer som har karakter av å være lokale eller regionale, bør overføres til fylkeskommunene. Det vil omfatte institusjoner, arrangementer eller prosjekter som primært har et lokalt eller regionalt nedslagsfelt, dvs. at publikum i hovedsak kommer fra nærområdet til institusjonen eller arrangementet. Utvalget mener også at ordninger og arrangementer som ikke har som primær oppgave å ivareta særlige nasjonale hensyn, og/eller krever et etterspørselsgrunnlag som er landsdekkende, bør overføres til fylkeskommunene. Eksempler på slike ordninger kan være innenfor arrangørstøtte og festivalstøtte over Kulturrådets budsjett.

Kulturrådet bør etter utvalgets oppfatning fortsatt ivareta institusjoner og arrangementer med et klart nasjonalt oppdrag, områder som er spesialiserte, områder med et lavt etterspørselsgrunnlag og områder kjennetegnet av lite konkurranse. Dette støttes som tilnærming.

Effekter av forslagene på kulturområdet:

Fylkeskommunene får grunnlag for en lagt mer kraftfull rolle, både som eier og tilskuddsgiver overfor institusjonene. Organisasjonsformen endres ikke (A/S, Stiftelser, IKS) slik at prinsippene for god styring er like gjeldende ved en slik endring. Tilsvarende vil en lang rekke av eierskapene deles med kommune(r). Derimot vil institusjonene oppleve at kontakt og tilgang til avklaringer og dialog styrkes vesentlig sammenlignet med et statlig nivå. Armlengdes avstand prinsippet gjelder like fullt for regionen som for staten. Som utvalget understreker: Det er det overordnede strategiske ansvaret for et fylkes tilbud som overføres til fylkeskommunene. De berørte institusjonene er i hovedsak egne rettssubjekter med egne styrer og administrasjon for virksomheten, og en overføring av tilskuddsansvaret vil i seg selv ikke endre styringslinjene.

En styrket dialog med kommunene vil være en effekt av at vi får flere oppgaver, midler, og virkemidler. En tett dialog med kommunene om felles strategier og prioriteringer er helt vesentlig og en del av hvordan samfunnsutviklerrollen på kulturområdet må utvikles. I tillegg gir det fylkene og kommunene større mulighet til å bidra til å bygge sterke regionale fagmiljø – som står seg i en nasjonal konkurranse.

Større regionalt ansvar vil medføre større interesse og engasjement fra politisk nivå. Ett av funnene i evalueringen av «Samverkansmodellen» i Sverige understøtter dette.

Ekspertutvalget påpeker det samme som fylkeskommunene har etterlyst i lang tid om manglende dialog og samarbeid. Det er staten som bestemmer, kommuner og fylkeskommuner må følge opp for å unngå at institusjonene blir tapere. Mange av institusjonene oppfatter statlig finansiering som et type kvalitetsstempel. Det er vanskelig å forstå at et tyngre regionalt ansvar skal endre kvalitetsaspektet gitt at de finansielle rammene ikke endres. Det ligger en frykt hos institusjonene selv at de store regionale institusjonene forholdsmessig blir så tunge i en fylkeskommunal portefølje at de vil svekkes i en regional

Trøndelag fylkeskommune

prioriteringsdiskusjon. Institusjonene framfører også at tredelingen (finansieringsprinsippet lokalt – fylkeskommunalt – statlig) er en garantist for forutsigbarhet og prioritet, ved at ikke ett forvaltningsnivå alene kan beslutte endring i rammer.

Kulturområdet bærer preg av en manglende klarhet i forskjellene mellom nasjonal og statlig kulturpolitikk. Ekspertutvalget definerer dette institusjonsmessig helt nytt ved at man definerer at hovedstadsinstitusjonene som i dag er helfinansiert av staten (post 70 Nasjonale institusjoner) beholdes som et statlig ansvar (med unntak av Harmonien og Den Nationale Scene). Det gis liten prinsipiell begrunnelse for dette. Det vil i videre forståelse være viktig å tydeliggjøre at institusjoner med regionalt eierskap/finansiering også er en del av den nasjonale kulturpolitikken og har en nasjonal rolle. På museumsområdet har alle de tre konsoliderte museene i regionen nasjonale oppgaver på ett eller flere områder. Begrepet hovedstadsinstitusjoner har ikke vært brukt offisielt tidligere.

Utvalget sier lite om hvordan finansieringsprinsippene skal være. Det vil bli en betydelig skjevhet dersom befolkningstall legges til grunn for justering av rammetilskuddet uten å hensynta hvor de ulike institusjonene er lokalisert.

Det er åpenbart positivt at ordningene Den kulturelle skolesekken, Musikkutstyrsordningen, Ordningen for innkjøp av musikkinstrumenter, Aktivitetsmidler kor, Krafftak for sang og Ordningen for historiske spill overføres til fylkeskommunene. Dette gir bl.a grunnlag for synergier regionalt. Utvalget foreslår også å gi fylkeskommunene et totalansvar for tilskuddsordningen til Kulturbygg. Her ligger det åpenbar kraft i fylkeskommunens utviklingsrolle og mulighet til å samspille med lokalt nivå om gode løsninger. Denne lokale kunnskapen vil aldri et statlig ledd kunne inneha. Ekspertutvalget mener at fylkeskommunene innehar den kompetansen som kreves for å utføre denne oppgaven og være en faglig støttespiller i det kommunale kulturarbeidet. Statlige etater har ikke forutsetninger for å ivareta denne oppgaven og bør heller ikke bygge opp for å ta denne oppgaven.

Kulturdepartementet har varslet en kulturmelding i løpet av 2019 og arbeidet er påbegynt. Etter fylkesrådmannens oppfatning er det ingen grunn til ikke å iverksette oppgaveoverføringen som foreslås nå uavhengig av kulturmeldingen. Dette vil rydde meldingsarbeidet slik at man kan rette fokus på utviklingen av en nasjonal kulturpolitikk og dermed innholdet i kulturpolitikken – ikke strukturelle forhold. Det er avgjørende å få en tydeligere bevissthet rundt nasjonal vs. statlig politikk på området og en synliggjøring av det lokale og regionale nivåets avgjørende rolle i en samlet nasjonal kulturpolitikk. Det gir også grunnlag for å løfte fram det lokale kulturlivet – den lokale grunnmuren på en god måte. Kultur for barn og unge vil være en sentral pilar i en slik tilnærming.

Bibliotekområdet:

Utvalget foreslår å overføre ansvaret for forvaltning av spillemidler på biblioteks-, arkiv- og museumsfeltet som i dag ligger til Nasjonalbiblioteket, Arkivverket og Kulturrådet til fylkeskommunene og begrunner dette med det ansvaret fylkeskommunen allerede har som biblioteksansvarlig. Utvalget viser til at fylkeskommunen bør være hovedansvarlig for museum og deler av Kulturrådets nåværende virksomhet. Når det gjelder disse ordningene, foreslår utvalget at

Trøndelag fylkeskommune

fylkeskommunene samarbeider med Nasjonalbiblioteket, Arkivverket og Kulturrådet om en treårig utviklingsplan og en prioriteringsstrategi for midlene.

Kommentar:

Dette er en riktig overflytting av ansvar som understøtter og forsterker den rollen fylkeskommunene etter bibliotekloven allerede har mht. ansvar for å ivareta regionale bibliotekoppgaver og regional bibliotekutvikling. Dette betyr bl.a å gi råd til kommunene, yte bibliotekfaglig veiledning og assistanse, arrangere møter og kurs om bibliotekspørsmål og drive utviklingsarbeid. Fylkeskommunen skal ha bibliotekfaglig kompetanse på ledernivå. Selv om det ikke er direkte nevnt i loven, utgjør også bibliotekfaglig utredningsarbeid en viktig del av fylkeskommunenes oppgave på området.

Spillemidler til idrett:

Fylkeskommunene har ansvar for å vurdere og prioritere søknadene til idrettsanlegg i kommunene. Utvalget mener ikke det er noen grunn til å endre nåværende ansvarsfordeling.

Imidlertid stiller utvalget spørsmål ved behovet for at KUD årlig skal fastsette de fylkesvise rammene til idrettsanleggene til kommunene på bakgrunn av godkjent søknadssum, antall og anleggsdekning. Utvalget foreslår en modell der tippemidlene til idrettsanlegg i kommunene fordeles direkte til fylkeskommunene uten forutgående behandling i departementet. Det vil forenkle forvaltningen av midlene. Kriteriene for fordeling mellom fylkeskommunene bør endres slik at folketall og befolkningssammensetningen tillegges høyere vekt. Vi støtter utvalget i vurdering av at det ikke er noen grunn til å endre nåværende ansvarsfordeling, der fylkene etter fullmakt fra kulturdepartementet fordeler spillemidler til kommunene. Modellen er godt innarbeidet og kunnskapen om ordningen og regelverket har en god spredning rundt i hele landet og kommer kommuner og frivillige lag og foreninger til gode.

Kommentar:

KUD fordeler spillemidler ut til kommunene via fylkeskommunen og fastsetter beløpet til fylkene ut fra en 3-delt fordelingsnøkkel.

- Befolkning vekter 25 prosent, det vil si fylkets andel av befolkningen i landet
- Anleggsdekning vekter 25 prosent, det vil si fylkets anleggsdekning relativt til landets totale dekning
- Søknadssum vekter 50 prosent, det vil si fylkets andel av den totale søknadssum det året, i landet.

Denne fordelingsnøkkelen fungerer godt og gir grunnlag for en god fordeling av spillemidler til idrettsanlegg til både tett befolkede områder og til områder med mer spredt bosetting.

Det er flere innfallsvinkler til vurderinger rundt anleggsdekningen:

- Antall brukere av idrettsanlegg (brukertetthet)
- Avstand til idrettsanlegg
- Tid til nærmeste idrettsanlegg
- Hvilke typer anlegg er tilgjengelig
- Etc

Trøndelag fylkeskommune

Det er også stimuleringstiltak som kan påvirke anleggsetableringen i områder der det er ønskelig å bedre anleggsdekningen.

- Pressområder har et tillegg på 15% i forhold til ordinære tilskuddssatser
- Områder med spredt bosetting fra Namdalen og nordover har et tillegg på 20-25% av ordinære satser.

Interkommunalt samarbeid om store kostnadskrevene anlegg gir et tillegg på inntil 30% i tillegg til ordinære satser.

Samlet gir dette et godt grunnlag for en god anleggsfordeling rundt om i landet, både i tett befolkede områder og i områder med spredt bosetting. Statistikken viser imidlertid at anleggsdekningen i byer og tett befolkede områder er dårligere og det er flere brukere pr. anlegg. Vi mener at dette ikke er på grunn av at dagens fordelingsnøkkel ikke er god nok, men at kommuner med et høyt innbyggertall sender inn få søknader. Eksempelvis har Oslo i søknadsåret 2017 kun 84 søknader om spillemidler, mens distriktsfylket Trøndelag har 462, hvorav bykommunen Trondheim med har 64 søknader. Dette er ikke et bilde bare for årets søknader, men en tendens over mange år. Eksempelvis viser at det er andre faktorer enn fordelingsnøkkel som har innvirkning på anleggsetableringen.

Den største begrensende i faktoren for etablering av idrettsanlegg i pressområder er tilgang på areal og prioritering av areal til idretts- og friluftslivsanlegg. I tillegg er kostnadsnivået for etablering av idrettsanlegg i pressområdene høyere enn i distriktene. Dette blir delvis kompensert gjennom tillegget på 15%. Statistikken som peker på at det er god anleggsdekning i distriktene er heller ikke helt riktig om en vektlegger kriterier som reisetid og avstand til anleggene. I mange distriktskommuner i Nord- og Midt-Norge må en reise svært lang for å få tilgang til idrettsanlegg.

Etterslepet (ventetiden fra søknad til tildeling) er betydelig høyere i distriktsfylker enn i tett befolkede områder. I mange distriktsfylker har vi en ventetid på 4-5 år for enkelte anleggstyper. En endring av kriteriene som ekspertutvalget peker på, vil kunne påvirke dette ytterligere i negativ retning.

Trøndelag fylkeskommune mener at det må til en helhetlig vurdering og utredning av hva som påvirker anleggsbyggingen i kommunene og ikke bare peke på et element, som fordelingsnøkkel, som ekspertutvalget her gjør.

En direkte fordeling til fylkene med dagens fordelingsnøkkel anses som positivt. Selv om dagens fylkeskommuner har en rolle i både prioriteringene og utbetalingene av ordningene både for idrettsanlegg og lokale- og regionale kulturhus. Her ser vi dobbel saksbehandling, tidstyver og statlig detaljstyring av ordningene. En effektiviseringsgevinst kan nås ved å delegerer det totale beslutningsnivået til det regionale folkevalgte nivået. Betydelig kompetanse finnes både om kriteriene for ordningene og om lokale og regionale behov. Dette kan bidra til å forsterke et interkommunalt perspektiv på både idrettsanlegg og kulturbygg.

Det er imidlertid viktig at det er en sentral nasjonal fagenhet for området som sikrer det nasjonale perspektivet.

Friluftsliv:

Utvalget ser ikke hensikten med at både fylkeskommune og fylkesmann veileder og følger opp kommunene med hensyn til friluftsliv og ivaretagelse gjennom planlegging. Fylkeskommunene har et generelt planfaglig veiledningsansvar overfor kommunene, og friluftsliv blir et naturlig element i dette arbeidet. Utvalget mener de regionale friluftssoppgavene bør samles hos fylkeskommunen.

Trøndelag fylkeskommune

Ulike tilskuddsordninger bør ses i sammenheng ut fra lokale og regionale forutsetninger og behov. Utvalget mener ovenfor nevnte ordninger bør overføres til fylkeskommunene i sin helhet. Dette vil gi fylkeskommunene et større ansvar for hele friluftsfeltet. En overføring i form av økt rammetilskudd vil gi mulighet til selv å vurdere kriterier for tildeling og videre styrke samordning av midler og tiltak innen friluftsliv, idrett og folkehelse.

Kommentar:

De fremtidige regionene vil utvilsomt kunne utføre friluftslivsoppgavene bedre dersom fylkene er ansvarlige for en større del av eller hele friluftslivsporteføljen. Spillemidler til løypetiltak i fjellet og overnattingshytter saksbehandles i dag av DNT, samtidig som de er den største søkeren. Derfor er det litt problematisk at de samtidig er ansvarlige for å fordele midlene. Å samle all offentlig tilskuddsforvaltning til friluftsliv hos regionene vil styrke regionenes mandat på friluftslivsfeltet, og gi bedre oversikt og helhetsforståelse. Og det er åpenbart at friluftsfeltet er mangfoldig - noe som krever skreddersøm og regional tilpasning - og mobilisering.

Folkehelse:

Utvalget gjengir fylkeskommunens rolle på området som dels er et ansvar for å fremme folkehelse innen de oppgaver som er tillagt fylkeskommunen (tannhelsetjenesten, videregående opplæring, miljø og friluftsliv, kultur og idrett, samferdsel og trafiksikkerhet) og dels som samfunnsplanlegger og planmyndighet i fylket. I tillegg skal fylkeskommunen understøtte kommunene i deres folkehelsearbeid, og være oppmerksom på trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale og helsemessige problemer eller sosiale helseforskjeller. Å gjøre tilgjengelig relevante opplysninger om befolkningens helsetilstand og påvirkningsfaktorer er en av oppgavene.

Utvalget peker på at folkehelse krever en sektorovergripende tilnærming og at forståelsen av at helse skal være med i alt vi gjør fordi påvirkningsfaktorer er å finne i alle samfunnets sektorer. Behovet for å samordne på tvers av sektorer og tjenesteoppgaver blir dermed betydelig. Fylkeskommunen og fylkesmannen har overlappende ansvar i folkehelsearbeidet, blant annet ved at fylkesmannen etter folkehelseloven skal være en pådriver for kunnskapsbasert folkehelsearbeid, mens fylkeskommunen har ansvar for å gi en oversikt over helsetilstanden i fylket. Samtidig har begge etatene ansvar for å drive rådgivning overfor kommunene. Å samle hovedtyngden av de økonomiske og pedagogiske virkemidlene til fylkeskommunen vil redusere uheldig overlapp mellom fylkesmann og fylkeskommune og bidra til mer effektiv oppgaveløsning. For at folkehelseperspektivet skal kunne bli vektlagt i politikkkutforming på regionalt nivå, er det nødvendig at fylkeskommunen har et sterkt fagmiljø.

Kommentar:

Vi slutter oss til utvalgets vurdering om at folkehelsearbeid er et typisk eksempel på en oppgave som må være tilpasset regionale utfordringer og behov nettopp fordi det er sosiale og geografiske variasjoner i levekår og helseatferd. I et fylke kan det være store forskjeller både mellom kommuner og innen kommuner. Et målrettet folkehelsearbeid må prioritere og tilpasse innsatsen til de områder og

Trøndelag fylkeskommune

utfordringer der behovene er størst. Derfor er fylkeskommunen som politisk organ og i kraft av sin

regionale samfunnsutviklerrolle åpenbart være nivået som bør få et større og mer helhetlig ansvar for denne oppgaven.

Det samme gjelder tilskuddsforvaltning på området. Fylkeskommunene har ansvar for å forvalte midlene til gjennomføring av lokale tiltak i kommunene og vil derfor både i kraft av eksisterende ansvar og oppgaver på folkehelseområdet og med kjennskap til regionale og lokale behov, kunne håndtere tilskuddsforvaltningen på en god måte. Det er derfor prinsipielt og faktisk riktig at tilskuddsordninger både hos fylkesmann og i Helsedirektoratet med relevans for folkehelsearbeidet lokalt og regionalt overføres til fylkeskommunene. Det gjelder også det nyetablerte program for folkehelsearbeid i kommunene som ikke bær være en søknadsbasert ordning, men oppgave for samtlige fylkeskommuner. Vi er enige med utvalget i at dette gir både potensial for effektivisering, mindre byråkrati og bedre målretting av midlene.

Kulturminner

Ekspertutvalget anbefaler at store deler av oppgaveporteføljen til Riksantikvaren overføres til fylkeskommunene, men at det kan være hensiktsmessig at Riksantikvaren beholder noen oppgaver av særlig spesiell karakter samt innsigelsesmyndigheter etter gitte kriterier. Disse kriteriene er ikke spesifisert. Fylkeskommunen har støttet forslaget til oppgaveoverføring i tidligere uttalelser, men har også signalisert at det vurderes som ryddigere med en helhetlig oppgaveoverføring fremfor en trinnvis overføring av oppgaver. Dette gjelder både med tanke på fylkeskommunenes forberedelse av egen organisasjon for oppgavene, men også for å gjøre kulturminneforvaltningene mer oversiktlig og logisk for eksterne aktører.

Utvalget foreslår å overføre tilskuddsmidlene til fylkeskommunene. I dag er vi sikret en pott til fordeling til kulturminnetiltak innen flere bevaringsprogrammer, basert på søknadene fra eierne/tiltakshavere.

Hvis tilskuddene blir en del av rammeoverføringa kan dette bidra til at kulturminnevernet blir et mer interessant politikkområde regionalt, og vi kan få til mer helhetlig, langsiktig og forutsigbar styring.

Sett fra eierne av kulturminner sine synspunkter, kan de framsette ei bekymring for at denne type tiltak kommer lenger ned på lista blant alle de gode formålene som fylkeskommunen skal fordele midler til. De siste 12 – 15 årene har tilskuddsordninga vært rimelig forutsigbar og fleksibel, og eierne i Trøndelag har fått dekt mye av kostnadene til istandsetting. De private eiere har få interesseorganisasjoner som ivaretar deres interesser. Eierne kan også bekymre seg for om de vil ha like muligheter for tilskudd uansett hvor man bor i landet.

Vi ser videre at gapet mellom statlige forventinger og fylkeskommunens ressurser kanskje styrkes. I dag består gapet i kapasitet til å prioritere de oppgavene som det forventes at vi gjør. I framtida kan dette også gjelde størrelsen på tilskuddsordningene til eierne. Riksantikvaren som fredningsmyndighet freder kulturminner som er eid av private eiere, og dermed vedtar forpliktelser for fylkeskommunen som blir ansvarlig for å bevilge tilskudd til disse.

Klima, miljø og naturressurser

Trøndelag fylkeskommune

Utvalget foreslår å overføre fylkesmannens ansvar innen naturforvaltning (artsforvaltning og verneområdeforvaltning), friluftsliv og klima/klimatilpasning i sin helhet til fylkeskommunen og at relevante tilskuddsordninger som i dag forvaltes av Miljødirektoratet foreslås også overført til fylkeskommunen.

Utvalget mener det vil være relevant å gi fylkeskommunene et regional samordningsansvar på klimaområdet i oppfølgingen av den nye klimaloven. Klage, kontroll og tilsynsoppgaver innenfor disse områdene overføres ikke og bør fortsatt ivaretas av fylkesmannen. Fylkeskommunene skal få et veiledningsansvar overfor kommunene med hensyn til motorferdsel i utmark foreslås overført til fylkeskommunen, men mener det ikke er aktuelt å overføre ansvar på forurensningsområdet.

Utvalget mener den foreslåtte overføringen av ansvar til fylkeskommunene medfører behov for et tonivå-innsigelsesinstitutt. Miljødirektoratet bør gis innsigelsesmyndighet på fagområdene som overføres – etter modell av hva Riksantikvaren har på kulturminneområdet. Utvalget mener også at Miljødirektoratet bør etablere seg som en faglig og aktiv støttespiller overfor fylkeskommunene med hensyn til kompetanse, rådgivning og andre støttefunksjoner – slik Riksantikvaren i dag fungerer på kulturminneområdet. Fylkesmannens innsigelsesmyndighet knyttet til sektoransvaret overføres til fylkeskommunene.

Kommentar:

Å overføre klima- og miljøoppgavene til det regionale nivået vil styrke fylkeskommunen som faglig veileder og samarbeidspartner for kommunene. Det må ryddes slik at fylkesmannen og fylkeskommune ikke begge har et ansvar for området. Vi er enige i at veiledningsoppgavene bør være hos fylkeskommunen og videreutvikles opp mot kommunenes behov for veiledning. Motorferdsel er et område utvalget mener fylkeskommunen bør ha et veiledningsansvar, og at fylkesmannen blir et rent klageorgan. Dette tror vi er riktig.

Artsforvaltningen overføres til fylkeskommunen med begrunnelse i at all artsforvaltning bør ligge i en organisasjon. Forslag om å overføre reindriftsforvaltning (ikke kontroll- og tilsynsfunksjon) og rovdyrforvaltning til fylkeskommunen. I dag sitter det fylkespolitikere i den Regionale rovviltnemnda i Midt-Norge.

Vannforvaltningen er knyttet opp mot Regional plan etter PBL. Dette er svært viktig for samordningen og må videreføres etter de prinsipper som gjelder. Forurensning beholdes hos FM.

Regional plan som grunnlag for ressursforvaltningen bør styrkes. Akvakultur og mineralutvinning, samt vind og vannkraft er viktige områder regional plan kan legges til grunn. De sier også at regional plan må tillegges større vekt i konsesjonsbehandlingen og ved utformingen av nasjonal politikk.

Å sikre forutsigbarhet i forvaltningen er viktig og derfor er regional planlegging et godt redskap for å skape gode rammer for ønsket utvikling.

Samferdsel

Trøndelag fylkeskommune

1. Tog.
Enig i utvalgets vurdering. TRFK overtar Trønderbanen og så kan det inngås samarbeid med Hedmark om Rørosbanen og med Møre og Romsdal om Raumabanen.
2. Kollektiv:
Her burde ekspertutvalget vurdert å samle ansvar for skoleskyss, kollektivtransport og helsetransport. Spesielt med tanke på at det nå utvikles mobilitetssystemer som kan være tverrsektorielle.
3. Vei.
Forståelig at de ikke vurderer SAMS på grunn av Stortingets vedtak. Men det ville vært ønskelig at de hadde vurdert hensiktsmessigheten i at det er Statens vegvesen som part i saken, som er gitt ansvaret for prosessen.

4. Taxi.

Det hadde vært en fordel dersom situasjonen innenfor drosje og ESA-saken hadde blitt kommentert, og anført at dette innebærer økt betydning av en sterk regional løyvemyndighet. Det kan sikre kvalitet, informasjon, sikkerhet og pris i næringen på vegne av kundene.

ESA har inngitt en «grunnlagt uttalelse» om det norske drosjemarkedet. ESA er opptatt av fri rett til etablering, og derved kritiske til taket på antall løyver, kriteriene for tildeling av løyver og kravet om sentraltilknytning. ESA er ikke kritiske til løyvesystemet som prinsipp.

Fylkeskommunens interesse er at løyvesystemet opprettholdes for å kunne sikre kundene en akseptabel tjenestekvalitet, kompetanse og informasjon både overfor sentraler, løyvehavere og sjåførere. I tillegg er det viktig at fylkeskommunene beholder løyveansvaret for å kunne integrere drosje i det regionale transporttilbudet.

Yrkestransportlovens §9 fastslår at fylkeskommunene er løyvemyndighet for «Behovsprøvd løyve for persontransport med motorvogn utanfor rute». Dette innebærer at så lenge løyvet er behovsprøvd er fylkeskommunen løyvemyndighet.

Dersom løyvet ikke er behovsprøvd, vil det falle inn under lovens §4, «Løyve for persontransport med motorvogn». Paragrafen slår fast at det er Statens vegvesen som er løyvemyndighet for slike løyver.

Dette innebærer at dersom ESAs uttalelse tas til følge, uten at loven endres på dette området, så vil konsekvensen være at løyvemyndigheten overføres fra fylkeskommunen til Statens vegvesen.

Dermed trenger vi en lovendring dersom regjeringen vedtar å ta uttalelsen fra ESA til følge, for å sikre at fylkeskommunene opprettholder løyvemyndigheten. Begrunnelsen for dette er at drosjetransport er lokalt, og derfor bør underlegges lokal myndighet og integreres i det lokale mobilitetstilbudet.

Videre utredning av framtidig eierskap til de offentlige sykehusene:

Trøndelag fylkeskommune

Ekspertutvalget har også et avsnitt med vurderinger av framtidig eierskap og driftsansvar for de offentlige sykehusene.

Sykehusene ble drevet av fylkeskommunene fram til 2002, da de ble overført til staten. Staten har organisert sykehusene i en tonivåstruktur med hhv. regionale og lokale helseforetak, hvor statsråden utøver eierskap overfor de regionale helseforetakene, og disse utøver eierskap videre overfor lokale helseforetak og dermed det enkelte sykehus.

Fylkeskommunene har ved gjentatte anledninger påpekt at eierskap og driftsansvar for de offentlige sykehusene bør inngå i vurderingen av framtidig oppgaveportefølje for de nye fylkeskommunene.

Den foreslåtte videre utredningen av saken kan imidlertid undergis et enda sterkere og bredere regionalt utviklingsperspektiv, enn det som ekspertutvalget her har lagt til grunn i denne omgang:

Eksempelvis er betydningen av samhandling mellom sykehusene og kommunehelsetjenesten i liten grad fokusert av ekspertutvalget.

Utvalget fokuserer heller ikke på at tilgjengelig lokalt helsevesen trolig er avgjørende for lokalbefolkningens reelle bo- og etableringsvilje – spesielt utenfor de mest urbane delene av landet.

Fylkesutvalget behandlet den 23.01 d.å. (sak 112/18) en hørings sak vedr. langsiktig utvikling av helsesektoren i Trøndelag, og vedtok retningslinjer for Trøndelag fylkeskommunes framtidige engasjement overfor helsesektoren:

Følgende prinsipielle synspunkter kan utledes av vedtaket:

- Vedtakets pkt. 2 påpeker at regional samhandling mellom sykehusene og primærhelsetjenesten er grunnleggende for en velfungerende helsesektor.
- Videre påpeker pkt. 4 betydningen av et velfungerende helsevesen som grunnpilar for bo- og etableringslyst og dermed for utviklingen av lokalt arbeids- og næringsliv.
- Endelig konkluderer pkt. 5 med at hensynet til regional samfunnsutvikling tilsier at helsesektoren må integreres i den nye fylkesplanen.

Fylkesrådmannens konklusjon:

Fylkesrådmannen er enig i de prinsipper og vurderinger som ekspertutvalget har lagt til grunn i sin rapport for overføring av oppgaver.

De oppgavene som anbefales overført vil styrke fylkeskommunenes mulighet til å lykkes som regionale samfunnsutviklere.

Forslaget vil desentralisere makt, tydeliggjøre politisk ansvar og utvikle fylkesdemokratiet

I tillegg vil fylkesrådmannen bemerke:

Det hadde vært en fordel om oppgavene med veilednings- og mobiliseringsrolle innenfor matproduksjon, Inn på tunet og bygdeutvikling ble overført til fylkeskommunene.

Dette arbeidet kunne da lettere bli sett i sammenheng med øvrig næringsutviklingsarbeid.

Trøndelag fylkeskommune

Et samlet ansvar for skoleskyss, kollektivtransport og helsetransport til fylkeskommunene vil kunne gi samordningsgevinster og mere brukervennlige løsninger. Spesielt med tanke på at det nå utvikles mobilitetssystemer som kan være tverrsektorielle.

Når det gjelder videre utredning av framtidig eierskap til de offentlige sykehusene, vil fylkestinget påpeke at regional samhandling mellom sykehusene og primærhelsetjenesten er helt grunnleggende for en velfungerende helsesektor. Hensynet til regional samfunnsutvikling tilsier at helsesektoren må integreres i de nye regionale fylkesplanene.